

69.
koncertní
sezona
2024
2025

Skryté poklady
romantismu
Filharmonie v divadle I
3. abonentní koncert
Janáčkovo divadlo
27 a 28|2|2025

Filharmonie
Brno Philharmonic

Program

JEAN SIBELIUS

Karelia, předehra op. 10 | 9'

Karelia, overture, Op. 10

KARL GOLDMARK

Houslový koncert a moll op. 28 | 32'

Violin Concerto in A minor, Op. 28

1. Allegro moderato
2. Andante
3. Moderato - Allegretto

přestávka / interval | 20'

JOSEF SUK

Symfonie č. 1 E dur op. 14 | 45'

Symphony No. 1 in E major, Op. 14

1. Allegro, ma non troppo
2. Adagio
3. Allegro vivace
4. Allegro

Jiří Vodička housle / violin

Filharmonie Brno

dirigent / conductor **Robert Kružík**

O skladbách

Není jisté bez zajímavosti, že **Jean Sibelius** (1865–1957), kterého považujeme za hlavního tvůrce finské národní hudby, pocházel ze švédskojazyčné rodiny a že finštinu ovládl až v dospělosti. Své původní germánské jméno „Johan“ si změnil na francouzsky (nikoliv však finsky) znějící „Jean“. V dětství se začal učit hrát na klavír, brzy si ovšem zamiloval housle a toužil se stát virtuosem

tohoto nástroje. Nastoupil na helsinskou konzervatoř, kde se kromě houslové hry vzdělával i v kompozici. Po absolutoriu v roce 1889 poznal, že výkonným umělcem nebude, a soustředil se na skladbu. V té se zdokonaloval v Berlíně (1890) a ve Vídni (1890–1891). Následně se usadil ve městě Järvenpää nedaleko Helsinek, odkud pravidelně vyjížděl do světa provádět své skladby. Velmi záhy si zamiloval finskou literaturu, sblížil se s nacionalistickým hnutím, stal se pravým Finem a bojovníkem za emancipaci svého lidu, který dlouhá léta žil pod nadvládou Švédů a Rusů. Ve svých skladbách se rád nechával inspirovat finským hudebním folklorem i divokou a zároveň chladnou přírodou svého kraje. I přes silné vlastenecké naladění zůstal čilým světoběžníkem. Značné úspěchy zaznamenal především v Anglii a v Americe, kde mu Yale University v New Haven udělila roku 1914 čestný doktorát. V roce 1925 odešel na odpočinek a žil v ústraní. Za posledních třicet let svého života už nenapsal žádnou výraznější skladbu. Zemřel na mozkovou příhodu v úctyhodných 92 letech.

Ačkoliv Jean Sibelius zasáhl téměř do všech hudebních žánrů včetně opery (jeho jediné hudebně-dramatické dílo se jmenuje *Panna ve věži*), žije dodnes na koncertních pódiiích takřka výhradně coby symfonik. Je autorem sedmi symfonií (osmou již nedokončil) a několika symfonických básní i jiných orchestrálních skladeb, jež ve svém programu čerpají z národních látek. Stylově bývá nejčastěji zařazován mezi novoromantiky a neofolkloristy. Finský hudební folklor studoval zejména ve sbírkách Ilmariho Krohna. Lidové písně ve vlastních skladbách však necitoval doslova – podobně jako jeho mladší současník Igor Stravinskij užívá Sibelius coby stavební materiál svých skladeb pouze folklorní mikrostruktury v podobě typických rytmických vzorců a melodických obrátů. Je rovněž znám jako zastánce přísné logiky v propojování jednotlivých hudebních myšlenek. Nutno však dodat, že tato logika často zůstává posluchačům při běžném poslechu jeho skladeb utajena – mnohdy ji odhalí až detailní rozbor nad partituru. To ovšem ani zdaleka nesnižuje silný emocionální účinek, který dokáže Sibeliova hudba u publika zanechat.

Svrchovaným dílem finského literárního dědictví je národní epos *Kalevala*, jehož plná verze byla publikována v roce 1849. Jde o rozsáhlou sbírku veršů, která ve formě příběhů tří bohatýrů obsahuje finskou mytologii zejména z oblasti Karélie, tedy historické země, jež je

nyní rozdělena mezi Ruskou federaci a Finsko. Podobně jako české rukopisy Královédvorský a Zelenohorský inspirovala *Kalevala* mnohé umělce (zdaleka nejen z Finska) k tvorbě nových děl nejrůznějších druhů umění. Ze skladatelů umělé hudby to byl především Jean Sibelius. Jednou z prvních skladeb, kterou se tento budoucí velký symfonik pustil do hájemitví orchestrální hudby, byla **Karelia** op. 10 z roku 1893. Tato skladba s živými tanečními rytmy byla původně předehrou k orchestrální svíť stejného názvu (op. 11), která v několika obrazech vyjadřuje pomocí hudebních prostředků karelské dějiny. V dnešní době se svita provozuje spíše bez této několikaminutové předehry.

© knihovna Univerzity J. W. Goetheho ve Frankfurtu

Jedním z vídeňských učitelů Jeana Sibelia byl **Karl Goldmark** (1830–1915). Tento skladatel a houslista židovského původu se narodil v západomaďarském Keszthély, maďarsky se však údajně nikdy nenaučil a přijal německou identitu. Konečně i jeho hudba vychází především z německých kořenů, kde mu byli značnými inspiračními vzory zejména Robert Schumann, Richard Wagner a Johannes Brahms, na něž se snažil ve své tvorbě navazovat.

Goldmark žil střídavě v Uhrách a ve Vídni, kde se na konzervatoři vzdělával ve hře na housle. V kompozici zůstal samoukem. Karl Goldmark je příkladem skladatele, který byl ve své době uznáván a ctěn, historie na něj však poněkud pozapomenula. Jeho dobový věhlas započala úspěšná premiéra opery *Královna ze Sáby* z roku 1875. Goldmark se pak stal předsedou vídeňské Tonkünstlerverein, čestným členem Gesellschaft der Musikfreunde, byl vyznamenán rytířským křížem Leopoldova řádu a budapeštská univerzita mu udělila čestný doktorát. Je autorem sedmi oper, dvou symfonií a několika dalších orchestrálních děl. Z jeho tvorby na současných koncertních pódiiích žije nejčastěji **Koncert pro housle a orchestr a moll** op. 28 z roku 1877. Ač jde o dílo vrcholného romantismu s vroucí melodikou, virtuózními prvky a působivými sólovými kadencemi, nalézáme zde také autorovu zjevnou inspiraci hudbou obou předchozích slohových období. Skladba má celkově smířlivý a optimistický ráz a takřka postřádá vypjaté dramatické pasáže, jež jsou pro hudební romantismus tak typické.

V tvůrčím i osobním životě modernisty **Josefa Suka** (1874–1935) hrál nezastupitelnou roli velikán české hudby Antonín Dvořák. Suk nastoupil roku 1891 do Dvořákovy nově ustanovené mistrovské třídy na pražské konzervatoři a záhy se stal mimořádně oblíbeným žákem svého učitele. Dvořákova tvorba měla na jeho studenta značný vliv, Josef Suk však jako mimořádně nadaný skladatel dokázal tyto inspirace brzy přetavit do osobitého kompozičního stylu. Nestor meziválečné brněnské hudební vědy Vladimír Helfert k tomu výstižně napsal: „Suk je nejvlastnějším dědicem Dvořákovy múzy a jejím přímým pokračovatelem. S Dvořákem měl společnou bohatou, spontánní a nikdy nesehlávající hudebnost, již zdědil po svém hudebnickém, učitelském rodu. Také ona barvitost a svěžest hudebních myšlenek, tak charakteristická pro Dvořáka, objevuje se rovněž u Suka. Roste v melodické a harmonické představivosti přímo ze Dvořáka. Jeho první díla, která překvapují svým technickým mistrovstvím, se poslouchají jako přímý ohlas Dvořákovy múzy, přeložený do nové generace. Ale Suk, mistr úžasné pronikavé zvukové představivosti, záhy přináší něco nového, v čem roste dále za Dvořáka.“

Mezi oběma muži postupně vzniklo těsnější pouto, které rozhodně překračovalo hranice běžného vztahu učitel–žák. Suk často navštěvoval Dvořáka i v soukromí, zejména na jeho letním sídle ve Vysoké u Příbrami. Tam se potkával s Dvořákovou dcerou Otílkou, s níž její otec seznámil coby s třináctiletým děvčetem ve foyer Národního divadla. Suk se později začal Otílce dvořit, v roce 1896 jí věnoval cyklus klavírních skladeb a rok nato vyzpíval svou lásku k ní ve scénické hudbě k Zeyerovu dramatu *Radúz a Mahulena*, kterou komponoval právě u Dvořáků na Vysoké. Josef Suk a Otílie Dvořáková se roku 1898 vzali a prožili spolu neobyčejně láskyplný vztah, který však trval pouhých sedm let a ukončil jej Otílčin předčasný skon, způsobený vrozenou srdeční vadou.

Když si Josef Suk Otílii bral, měl rozepsanou svou **Symfonii E dur**, kterou dokončil o rok později. Tato skladba ještě nese jasné znaky vlivu jeho učitele a tchána, pod jehož silným vlivem byla komponována a byla s ním zřejmě i často konzultována. Sukova první symfonie, která má novoromantický ráz a tradiční čtyřvětou strukturu, je na dnešních koncertních pódiích spíše vzácností. Zahajuje ji optimisticky laděné *Allegro ma non troppo* v takřka předpisové sonátové formě s výraznou melodikou i tempovými a dynamickými kontrasty, na něž navazuje variační lyrická část. Třetí věta je ve skutečnosti symfonickým scherzem s dramatickými krajními částmi. Symfonii uzavírá široce rozkročené *Allegro*, výrazově gradující až do závěrečného orchestrálního tutti. Premiéra symfonie se uskutečnila 25. listopadu 1899 s Českou filharmonií pod taktovkou Oskara Nedbala. Její autor za ni byl finančně oceněn Českou akademií věd a umění.

Petr Ch. Kalina

O účinkujících

Jiří Vodička, koncertní mistr České filharmonie, sólista a komorní hráč, patří k nejvýznamnějším a nejvyhledávanějším českým houslistům. Už v dětství na sebe upozornil vítězstvími v mnoha soutěžích – zejména v Mezinárodní houslové soutěži J. Kociana, Prague Junior Note a Čírenie talentov (Slovensko). V roce 2002 získal první cenu na mezinárodní houslové soutěži Beethovenův Hradec a v témže roce i cenu pro nejlepšího účastníka houslových kurzů Václava Hudečka, se kterým následně absolvoval desítky koncertů po celé České republice. V roce 2004 si titul absolutního vítěze odnesl také z prestižní mezinárodní houslové soutěže Louise Spohra, konané v německém Výmaru. V roce 2008 si přivezl první a druhou cenu ze světově proslulé soutěže Young concert Artist, která probíhala v Lipsku a v New Yorku.

Ve svých 14 letech byl mimořádně přijat na vysokou školu – Institut pro umělecká studia v Ostravě, a to do třídy renomovaného pedagoga Zdeňka Goly. V roce 2007 zde uzavřel studium magisterským titulem.

Pravidelně vystupuje jako sólista s mnoha význačnými českými i zahraničními orchestry, a to např. s Českou filharmonií, Pražskou komorní filharmonií, Symfonickým orchestrem FOK, Symfonickým orchestrem Českého rozhlasu a jinými. Z těch zahraničních jsou to např. Qatar Philharmonic Orchestra a Neue Westfalen Philharmonie. Je dlouholetým sólistou předního čínského orchestru Wuhan Philharmonic Orchestra. Spolupracuje také s významnými dirigenty Jiřím Bělohávkem, Jakubem Hrůšou, Tomášem Netopilem a jinými.

V roce 2014 natočil pro Supraphon své debutové sólové album *Violino Solo*, které obsahuje jedny z nejtěžších skladeb pro sólové housle a které bylo pozitivně přijato kritiky u nás i v zahraničí. Mnohé z jeho koncertů byly natočeny Českou televizí, Českým rozhlasem nebo německým ARD.

Jako komorní hráč vystupuje s vynikajícími českými pianisty Martinem Kasíkem, Ivošem Kahánkem, Ivanem Klánským a Miroslavem Sekerou. V roce 2011 byl pozván slavným houslistou Gidonem Kremerem a společně s mnoha světovými umělci vystoupil na jeho festivalu Kammermusikfest v rakouském Lockenhausu. Bývá pravidelně zván na významné festivaly – například Pražské jaro, Janáčkův Máj, Hohenloher Kultursommer, Choriner Musiksommer a jiné. Od roku 2012 je členem Smetanova tria, se kterým natočil dvě CD pro Supraphon.

V roce 2015 se stal koncertním mistrem České filharmonie. Je pedagogem na Pražské konzervatoři a Ostravské univerzitě.

Hraje na italský nástroj Joseph Gagliano 1767.

Více na www.jjirvodicka.cz

Dnešní **Filharmonie Brno** vznikla v roce 1956 sloučením rozhlasového a krajského orchestru a od té doby patří svou velikostí i významem k české orchestrální špičce. Na svých turné provedla na tisíc koncertů v Evropě, ve Spojených státech, v Latinské Americe, na Dálném i na Blízkém východě. Je pravidelným hostem světových i českých festivalů. V sezoně 2022/2023 uspořádala turné po Velké Británii a Spojených státech a navštívila řadu renomovaných pódii (Festival Rheingau, festival Ars Electronica v Linci, Grosses Festspielhaus v Salcburku, Gewandhaus v Lipsku). Sezona 2023/2024 byla nabitá představeními na nejlepších středoevropských pódii jako Narodowe Forum Muzyki ve Vratislavi, vídeňský Konzerthaus či festival v rakouském Grafenegg.

Orchestr pravidelně natáčí pro Český rozhlas a Českou televizi. Kromě realizace nahrávek pro řadu společností (Supraphon, Sony Music, IMG Records, BMG, Channel 4) zakládá filharmonie v roce 2020 svůj vlastní nahrávací label Filharmonie Brno, kde doposud vydala 6 titulů. Nahrávka *12. symfonie* Philipa Glasse z této edice byla v roce 2022 nominována na cenu ICMA. Dynamicky také rozvíjí zakázkové nahrávání pro globální klientelu v rámci Czech Orchestra Recordings.

Dějiny orchestru prošla řada českých a světových dirigentských osobností jako Břetislav Bakala, František Jílek, Petr Altrichter, Jiří Bělohávek, Sir Charles Mackerras, Jakub Hrůša nebo Tomáš Netopil. Od sezony 2018/2019 je šéfdirigentem a uměleckým ředitelem Filharmonie Brno Dennis Russell Davies.

Filharmonie Brno je dnes nejen silným hráčem na poli symfonické hudby doma i v zahraničí, ale i předním organizátorem hudební sezony druhého českého města, aktivním festivalovým pořadatelem (Festival Špilberk, Moravský podzim, Velikonoční festival duchovní hudby, Expozice nové hudby), kreativním lídrem orchestrální dramaturgie a inovativním tvůrcem široké škály edukativních programů. Zastihuje mezinárodně proslulý dětský sbor Kantiléna, od roku 2010 se podílí na festivalu mladých hudebníků Mozartovy děti, v roce 2014 založila svou Orchesterální akademii. Působí v neorenesančním Besedním domě, „brněnském Musikverein“ z dílny Theophila von Hansena z roku 1873, a těší se na nový, moderní koncertní sál, který navrhuje tým architektů Tomasz Koniora a Petra Hrůši a akustika Yasuhisa Toyoty.

Více na www.filharmonie-brno.cz

Robert Kružik patří k nejmladší generaci českých dirigentů. Absolvoval Konzervatoř Brno a pražskou AMU (hra na violoncello a dirigování). Je šéfdirigentem Filharmonie Bohuslava Martinů Zlín, stálým hostujícím dirigentem Filharmonie Brno a designovaným šéfdirigentem Janáčkovy opery Národního divadla Brno od sezony 2025/2026. Tři sezony také působil jako dirigent Národního divadla moravskoslezského v Ostravě. Je laureátem ceny Jiřího Bělohlávka pro umělce do třiceti let.

Mimo operní jeviště spolupracuje s mnoha orchestry, jako jsou Filharmonie Brno, PKF – Prague Philharmonia, Česká filharmonie, Slovenská filharmonie, Státní filharmonie Košice, Janáčkova filharmonie Ostrava, Pražský komorní orchestr, Moravská filharmonie Olomouc, Jihočeská komorní filharmonie Czech Virtuosi nebo Ensemble Opera Diversa. Spolupracoval s předními sólisty, jako jsou houslisté Esther Yoo, Václav Hudeček, violoncellisté Tomáš Jamník, Raphael Wallfisch, pěvci Roman Janál, Jiří Sulženko nebo legendární Soňa Červená. Je zván také na významné festivaly jako Pražské jaro, Smetanova Litomyšl, Svatováclavský hudební festival, Festival Eufonia aj.

Tento brněnský rodák začínal jako violoncellista. Absolvoval Konzervatoř Brno, kde se kromě hry na violoncello věnoval rovněž dirigování. Ve studiu pokračoval na pražské AMU, kde jeho pedagogy byli L. Svárovský, Ch. Olivieri-Munroe, L. Mátl v dirigování a M. Petráš ve hře na violoncello. V akademickém roce 2012/2013 byl na studijní stáži na Zürcher Hochschule der Künste ve Švýcarsku, kde se zaměřil na oba obory. S úspěchem se zúčastnil řady violoncellových soutěží jako Pražské jaro, Soutěž Nadace Bohuslava Martinů, Mezinárodní soutěž Leoše Janáčka v Brně aj.

Více na www.robertkruzik.cz

Summary

The Finnish patriot Jean Sibelius

Although Jean Sibelius (1865–1957) grew up in a Swedish-speaking family, his music was always linked with the Finnish national awareness movement. Finland, at the time a provincial country politically subject to Russia, was only slowly emancipating itself from Swedish cultural and linguistic domination. It found in Sibelius an exceptional talent and unique figure who was to play an essential symbolic role in the Finnish nation's efforts at self-determination and in forming its modern musical culture.

Sibelius studied composition in Helsinki, then briefly in Berlin with Albert Becker, and with Karl Goldmark and Robert Fuchs in Vienna (1889–1890). He then returned to Finland. His intellectual world was influenced by the Karelian-Finnish epic *Kalevala* (Land of Heroes), a large collection of folklore and mythology, compiled into a thematically coherent form by Elias Lönnrot, a rural physician, amateur folklorist and passionate patriot. Sibelius found *Kalevala* an intense and profound source of inspiration, which he impressed on the overture *Karelia*, Op. 10 (1893), which he wrote together with a suite of the same name, Op. 11, for the student association in Vyborg (Viipuri in Finnish) to serve as music to accompany tableaux from Karelian history.

Karl Goldmark

The Austrian composer (1830–1915) of Hungarian extraction celebrated the greatest success of his life with the opera *Die Königin von Saba* (The Queen of Sheba), first performed in 1875 in Vienna. His *Violin Concerto in A minor*, premièred in 1877 in Bremen and described as his first (Goldmark's second was not published in his time and is today considered lost), became more widely known in the 20th century thanks to celebrated soloists such as Nathan Milstein, Ruggiero Ricci, Itzhak Perlman and Joshua Bell. It can be ranked alongside the great romantic violin concertos, though unlike those by Brahms, Dvořák and Tchaikovsky, written approximately contemporaneously, Goldmark's values technical brilliance over the symphonic unity of the solo part and the orchestral component.

Josef Suk's early symphony

In some respects, composer Josef Suk (1874–1935) in his early works was a follower of Antonín Dvořák; not only did he admire him as an artist, but in 1898 they became relatives when Suk married Dvořák's daughter Otílie. At that time, he composed his *Symphony in E major* under Dvořák's influence. The work on it was interrupted by a commission of incidental music for Julius Zeyer's dramatic poem *Radúz and Mahulena*, which Suk developed into what became one of his most performed orchestral works, the suite entitled *Fairy Tale*.

By contrast, his *Symphony in E major*, completed shortly thereafter, is not often heard in concert, perhaps because it is persistently described as too Dvořák-like, even if it also betrays the influence of

other Romantic-era composers. We are confident that our performance will not only make the work more widely known, but also demonstrate the vitality of this music thanks to the efforts of our permanent guest conductor Robert Kružík. Robert counts Suk among his favourite composers and as part of his regular collaboration with Filharmonie Brno has over the years presented his *Fairy Tale*, *Fantastic Scherzo*, the mourning symphony *Asrael* and, last season, the *Fantasy for Violin and Orchestra*.

Jiří Vodička

Soloist, chamber musician and, since 2015, a concertmaster of the Czech Philharmonic, Jiří holds the title of absolute winner of the prestigious Louis Spohr competition in Weimar and took the first and second prizes in the Young Concert Artists competition (2008). He regularly appears alongside eminent Czech and foreign orchestras and collaborates with leading Czech pianists. In 2020 he founded The Trio, a successful chamber ensemble. In 2011, Gidon Kremer invited him to the Kammermusikfest in Lockenhaus, in 2021 as soloist he opened the Smetana Litomyšl Festival, and in 2024 he was a soloist at Czech Philharmonic's New Year's Concert. In 2014 he made his debut album *Violino Solo*. Many of his concerts have been recorded by Czech Television, Czech Radio and ARD in Germany. He appears in the audio-visual shows *Vivaldiano* and *iMucha*. Jiří teaches at the Prague Conservatory and the University of Ostrava and plays an Italian instrument made by Joseph Gagliano in 1774.

Vítězslav Mikeš

translated by Štěpán Kaňa

Zveme vás na

27. a 28. 3. 2025, Janáčkovo divadlo

SCHUMANN & ŠOSTAKOVIČ

SCHUMANN Violoncellový koncert a moll

ŠOSTAKOVIČ Symfonie č. 4 c moll

Steven Isserlis violoncello

Filharmonie Brno

dirigent **Dennis Russell Davies**

29. a 30. 5. 2025, Janáčkovo divadlo

WEST SIDE STORY, FRIDA KAHLO A MIŠIMA

BERNSTEIN Symfonické tance z West Side Story

SCHWERTSIK Muertes en Relajo, česká premiéra

GLASS / arr. RIESMAN Mishima Concerto pro klavír a orchestr,

spoluobjednávka, česká premiéra

Maki Namekawa klavír

Filharmonie Brno

dirigent **Dennis Russell Davies**

Těšíme se na vás na koncertech festivalu Moravský podzim.

Vybrané koncerty jsou již v prodeji.

**Moravský
podzim**

12-26/10/2025

Scottish Chamber Orchestra
BBC Concert Orchestra
Jóhann Jóhannsson
Orchestra & Choir of the Age of Enlightenment
La Têmpete
... a mnoho dalšího

**Filharmonie
Brno Philharmonic**

moravsky-podzim.cz

Prosíme posluchače, aby zaujali svá místa včas a vypnuli své mobilní telefony.

Změna programu a účinkujících vyhrazena.

Za podporu a spolupráci děkujeme

LUXURY
BRNO

PEMM
BRNO

BRNO
EXPAT
CENTRE

MASARYKOVA
UNIVERZITA

af Alliance Française
Brno

BRNO
Daily

TIC BRNO ←

euroawk
THE GREAT OUTDOORS

KAM←WHERE
VANIČAN BRNO

BRNO
MĚSTO
HUDBY

Český
rozhlas

OPERA+

H
Harmonie

Vydala Filharmonie Brno v roce 2025

texty Petr Ch. Kalina, Vítězslav Mikeš

překlad Štěpán Kaňa

sazba Ingrid Králíková

produkce Point CZ

redakční uzávěrka 20|2|2025

Filharmonie Brno, příspěvková organizace

Komenského náměstí 534/8, 602 00 Brno, ☎ +420 539 092 801

www.filharmonie-brno.cz, www.salprobrno.cz

B | R | N | O |

MINISTERSTVO
KULTURY

jihomoravský kraj

Statutární město Brno finančně podporuje Filharmonii Brno.

Vybrané koncerty se konají za finanční podpory Ministerstva kultury

České republiky a Jihomoravského kraje.

www.filharmonie-brno.cz
www.salprobrno.cz

